

MÚSICA I JOVENTUT AL BAIX LLOBREGAT

DANIEL GRANADOS GINÉS

MÚSIC I PRODUCTOR

1. Retrospectiva.

La història musical rock i pop, prenent-les com a paradigmes de la interacció entre música i joventut, al Baix Llobregat ha estat farcida de grups d'alt nivell que han transcendit les fronteres comarcals perquè, en molts casos, han sigut coneguts en l'àmbit estatal. La proliferació de grups que han assolit importància més enllà de l'entorn del riu és el reflex que mostra l'existència d'una forta tradició al Baix, que relaciona l'activitat juvenil cultural amb la creació musical, a un nivell més que destacable en molts casos.

Si mirem enrere, trobem com a primera manifestació rellevant de l'impuls de la música juvenil a la comarca el sorgiment a finals dels anys setanta d'un grup que va assolir una gran repercussió, tant en l'època com en la seva situació destacada en la història de la música en l'àmbit estatal, La Banda Tropera del Rio. La Banda Tropera va representar la gènesi del punk hispà, un moviment marcadament juvenil que va sacsejar les anquilosades estructures del moviment cultural urbà a finals dels setanta i principis dels vuitanta, i que encara avui dia es viu arreu de la comarca. Sens dubte, el sorgiment de La Banda Tropera del Rio i les seves actuacions en directe van trencar motlles, i van suposar una injecció cultural que propicià el sorgiment de nombrosos grups musicals a partir dels inicis dels vuitanta.

Aquest impuls, i la conseqüent proliferació de grups musicals, també ha esdevingut punt de partida d'un desenvolupament creatiu entorn de diferents estils. Així trobem entre alguns dels que més han destacat en la seva època, Ramon Muntaner, cantautor de Cornellà; Fornax, grup heavy metal amb components de Sant Joan Despí i Cornellà; Beef, una de les bandes de pop més

prestigioses arreu de l'Estat i oriünds de Sant Feliu; 7 Notas 7 Colores, banda precursora i líder del hip hop espanyol provinent del Prat, i Tarantula, grup d'electro-rock de Sant Joan Despí, que des de fa un any actua en algunes de les millors sales d'arreu de l'Estat. Dins d'uns corrents musicals més mainstream trobem els líders del techno més comercial dels anys 90: OBK, de Sant Feliu de Llobregat, o els Estopa, de Cornellà, el grup que sens dubte ha tingut més transcendència mediàtica i comercial en la història de la música facturada al Baix Llobregat.

Tot aquest esdevenir musical juvenil, prou transcendent en la cultura popular de la comarca, no hauria estat possible sense algunes de les iniciatives més encertades vers la cultura juvenil que tant s'han promogut des de diferents administracions locals. Per esmentar-ne dos exemples: El Circuit Zero i L' Altaveu.

El Circuit Zero va ser una iniciativa en què estaven implicats alguns dels ajuntaments de la comarca i partia de la premissa que, per donar sortida als grups locals i fer-ne difusió, s'havia de crear un circuit de sales on els grups poguessin actuar i alhora s'edités un LP amb una mostra anual d'aquells grups que hi participessin. D'altra banda, L'Altaveu és una proposta que parteix de Sant Boi de Llobregat amb una doble via d'actuació: d'una banda exerceix un paper de cercador de noves propostes musicals al Baix Llobregat, mitjançant un concurs, amb cabuda per a diferents estils musicals, i d'altra, representa un aparador on es poden veure concerts de grups o solistes ja consolidats, fet que suposa un incentiu a la participació de grups nous pel que representa compartir cartell amb aquells que ja tenen una llarga carrera musical.

Ambdues iniciatives (El Circuit Zero ja fa anys que es va

deixar de fer) han representat, a més d'una resposta a una necessitat, un incentiu, un al·licient i un primer objectiu per a molts joves a l'hora d'implicar-se en la formació d'un conjunt musical, essent conscients, del que suposava tenir una estructura organitzada que pogués acollir la seva proposta i divulgar-la arreu de la comarca.

2. Context actual

Els canvis socioeconòmics de l'última dècada, derivats de la societat de la informació i del coneixement, estan produint nombrosos efectes en les maneres de producció i difusió dels productes musicals. L'economia de l'accés, la hibridació de les disciplines i la mobilitat geogràfica han provocat que els, fins ara vàlids, models de creació i gestió musical s'hagin de replantejar en pro d'una nova visió que sigui capaç de definir un nou model més útil de treball, que tingui en compte els nous condicionants i els aprofiti amb la intenció de facilitar i promoure l'accés i la participació de la joventut en la música d'un mode més eficaç i atractiu.

Recentment el mercat musical s'ha vist enormement sacsejat amb la infinitat de possibilitats que ha proporcionat la digitalització de la música. Aquesta circumstància, unida a l'estès ús de computadors per gran part de la població mundial, ha fet que, en poc temps, es diluïssin, de forma irreversible, els tradicionals rols que ocupaven cadascuna de les parts que conformen l'estament musical. Tots, des dels compositors fins als consumidors, passant per la indústria, els productors o els mitjans de difusió, han hagut de variar les seves propostes i adaptar-les, com han pogut, a un mitjà nou, dinàmic i canviant, que està encara per definir.

Ha estat aquesta digitalització la que ha possibilitat que la música s'hagi desvinculat del seu suport, ja no hi ha una dependència directa entre el que s'escolta i el contingent on s'emmagatzema (CD, DVD, reproductor de MP3, casset, disc de vinil, disc dur, etc.). Ara ens resulta habitual copiar, a casa nostra, un CD sense que aquest perdi cap tret de qualitat, o bé emmagatzemar música en el disc dur del nostre ordinador i intercanviar arxius musicals d'una banda a l'altra del planeta a través de la xarxa telefònica. D'aquesta manera ens trobem amb una distribució de la música deslligada de suports

físics, cosa que ha fet de la música un producte basat en la informació. La seva distribució i accessibilitat dins d'aquesta societat suposa un gran avantatge en l'actualitat per a la difusió de creacions musicals, tot passant, els creadors, d'ésser agents passius, d'una informació que els arriba, a agents actius, promotors del seu propi treball.

En relació amb els costos del procés creatiu, la digitalització també ha anat seguida d'un conseqüent abaratiment dels costos, que es fa manifest tant en la gravació musical com en la fabricació del suport, i que ha facilitat a un major nombre de músics la possibilitat de presentar els seus treballs amb una millor qualitat. Això ha afavorit també la proliferació de creadors musicals que no implícitament necessiten una ubicació especial (infraestructural), músics que des de casa seva poden crear mitjançant les facilitats que presta una computadora i que, gairebé alhora, poden difondre les seves pròpies obres a través d'Internet.

Paral·lelament a aquest procés de digitalització, ha aparegut un nou model de creador que supera el marc tradicional de la música i aposta pel treball en equip i les relacions interdisciplinàries amb activitats com l'art, la moda, la publicitat, l'arquitectura, la dansa, etc., que posa en qüestió l'eficàcia de l'estructura sobre la qual fins ara s'ha establert el sistema musical.

També resulta notable l'acostament que s'està produint des d'altres disciplines creatives, que tradicionalment han treballat amb altres tipus de paràmetres conceptuals, al món de la música popular i als rols que aquesta ocupa en la societat actual. La distància que separa la cultura especialitzada (high culture) de la popular (low culture) s'està estrenyent i els camps d'actuació i de difusió d'una obra, en l'actualitat, poc o gens tenen a veure amb els tradicionals. Es creen propostes conjuntes que parteixen de distintes disciplines o diferents contextos amb l'objectiu d'ajudar-se l'una a l'altra per a créixer a altres circuits, consumidors o públics, conscients que és aquesta l'única manera d'obrir-se pas entre els elevats murs de la comercialitat i el mainstream. És per això que últimament sorgeixen associacions, entitats o col·lectius dins els quals trobem creadors lligats a diferents tendències artístiques que s'associen amb la intenció de donar a conèixer les seves obres, superant en molts casos, ja

des del procés creatiu, els marges que tradicionalment havien desvinculat diferents disciplines.

D'altra banda, no s'ha d'obviar que, alhora que sorgeixen aquestes noves formes de creació i difusió, es continuen desenvolupant, dins d'un marc més tradicional, activitats juvenils entorn de la música que també han de tenir resposta i empar.

Tenint en compte tot això i contràriament al que diu la indústria musical, es dedueix que estem immersos en un procés de democratització dels processos de creació i difusió musical conseqüència de la digitalització: més difusió i més directa (Internet), abaratiment dels costos (més popular, més accessible) i interdisciplinarietat (més participatiu). Doncs, és aquesta democratització i l'abaratiment dels costos de producció, el que deixa oberta la porta a una col·laboració tan necessària com potencialment més eficaç per part de les diferents administracions públiques implicades en el foment de la cultura vers els joves creadors.

Així, i a l'empara d'aquestes noves dinàmiques, cal apostar per noves vies de gestió musical en el marc de la joventut, una gestió que ha de ser participativa i en contínua revisió, capaç d'adaptar-se a les necessitats cada vegada més heterogènies dels creadors actuals.

3. L'espai públic i la gestió musical

Com he esmentat més amunt, una de les formes més eficaçes i productives per difondre la cultura musical juvenil ha estat l'organització d'esdeveniments i iniciatives amb un marcat caire públic. Circuits, fires, mostres i concursos són el marc ideal per crear, a través de petites estructures locals, un lligam superior que sigui capaç d'articular i promoure aquella cultura que els dictats comercials deixen fora de l'entorn mediàtic més accessible.

És aquí, precisament, on ha d'entrar en joc la gestió pública. L'Administració pot jugar un paper decisiu en l'impuls d'aquesta cultura mitjançant el coneixement d'aquest nou context, divulgant-lo i aportant llum junt amb la pràctica de noves formes que puguin beneficiar tant formativament com estructuralment aquests tipus

d'activitats vinculades a un esquema clàssic musical, popular i juvenil que el mainstream margina indiscriminadament. És, doncs, el seu deure promoure aquest tipus de cultura, perquè és necessària. És evidentment necessària una cultura deslligada de les pautes que dicta el mercat, modelador i determinant de formes estètiques mai arriscades que superposen la possibilitat de vendes a l'interès cultural o artístic del producte.

Així, cal remarcar, doncs, el paper important que poden jugar les administracions locals, els ajuntaments; la més pròxima de les estructures politicoadministratives. I és això el que han de ser: pròximes. Però no des del compromís, sinó des de la implicació, tot jugant un paper canalitzador dels diferents moviments juvenils relacionats amb la música. No tutoritzant, sinó delegant responsabilitats organitzatives i pressupostàries; creant una xarxa de responsabilitats compartides basada en la mútua confiança. Partint de la meua experiència personal (quatre anys com a dinamitzador musical juvenil d'uns bucs d'assaig i membre de l' A.C. Producciones Doradas, productora relacional de Sant Joan Despi), trobo que és aquest l'únic sistema que crea solidesa de base i incita més joves, atrets per la capacitat de decidir dins del seu poble, el seu entorn més proper i que el coneix millor que ningú perquè és part inherent. D'això en podem dir cogestió pública participativa o democratització dels serveis públics culturals, l'objectiu de la qual hauria de ser el d'anar delegant, democratitzant, cada cop més, la participació ciutadana en la gestió dels recursos públics culturals.

Tal com estan les coses en l'àmbit musical global, aquesta és una resposta que obriria una nova via de dinamització constant, capaç de donar una resposta original al marge de les pautes preestablertes i inaugurant un nou diàleg entre les regidories de cultura i joventut i el que són els seus usuaris: els joves.

4. Producció relacional o en xarxa

Així, l'Administració ha de saber alhora desenvolupar-se en la contemporaneïtat des del coneixement de noves formes de promoció i difusió cultural, noves vies que també tenen molt a dir en l'àmbit local i de les quals es poden obtenir molt rendiment.

Una via, per exemple, és la producció relacional o en xarxa, que pren com a horitzó teòric l'esfera de les interaccions humanes i el seu context social, més que l'afirmació d'un espai simbòlic autònom i privat i que testimonia un gir radical en els objectius estètics, culturals i polítics posats en joc pels estaments que generen i promouen la música actual. La cultura relacional, basada en la creació interdisciplinària, suposa un nou camí a tenir en compte per a la potenciació de la cultura juvenil musical; es tractaria, doncs, de posar en contacte joves d'altres disciplines artístiques amb joves que es dediquessin a la creació musical. El coneixement mutu que suposa el contacte, per exemple, entre un músic i un dissenyador de roba es podria extrapolar al coneixement mutu entre el públic/consumidors d'ambdues disciplines artístiques, i es desenvoluparia així una xarxa social que sens dubte acabaria potenciant la difusió externa tant musical com de les altres disciplines artístiques (fotografia, art plàstica, moda, disseny gràfic, videoart, etc.) que es poden realitzar en l'àmbit local. Els processos creatius interdisciplinaris suposen un aparador que, ben fet, pot abraçar un major nombre de consumidors i públic, i esdevindria en l'àmbit local dels municipis del Baix Llobregat, a petita escala, una potenciació molt significativa dels seus artistes en un àmbit extralocal o global.

El treball relacional, com ja he esmentat, pot ser interdisciplinari, però també fa al·lusió al treball en conjunt d'artistes que pertanyen a contextos diferents. Pel que fa a la comarca, un exemple de treball creatiu relacional prou interessant podria ser l'elaboració d'un CD amb cinc cançons compostes per cinc grups, un videoartista que incorporés una pista multimèdia i un dissenyador gràfic, tots del Baix Llobregat, que suposés un monogràfic en relació amb un concepte o tema, com podria ser, per exemple, "la immigració". Cada artista, des del seu context municipal a la comarca, i des de la seva disciplina, aportaria una visió con-

temporània sobre el tema de la immigració. És aquest, doncs, un exemple de treball interdisciplinari.

5. Infraestructures

En relació amb aquest marc d'interdisciplinarietat poden tenir un paper fonamental les infraestructures municipals, tant centres cívics com casals de joves. Espais que haurien d'esdevenir punts de contacte entre joves que disposessin així d'una superfície comuna on desenvolupar la seva activitat en: bucs d'assaig musical, sales d'exposicions, sales equipades (ordinadors amb programes especialitzats, màquines de cosir, reveladores fotogràfiques, projectors, càmeres videodigitals, etc.).

Un equipament d'aquestes característiques suposa una veritable aposta infraestructural per potenciar la creació i la interacció entre els joves creatius locals. Si bé és cert que a la comarca ja s'està apostant cada cop més per aquest tipus d'infraestructures, cal remarcar que en el que cal aprofundir és en les aportacions d'aquesta dimensió extralocal, abans explicada (fires, mostres, circuits, concursos, etc.), per donar sortida d'una manera més eficaç als artistes, alhora que es trauria el màxim rendiment d'aquestes infraestructures.

Així, el que realment fa falta és esbrinar fins a quin punt les administracions públiques locals volen apostar seriosament per una implicació directa en l'afavoriment de la creació musical juvenil, en un marc contextual òptim per promoure aquesta cultura marcada per un fort caràcter popular, tot donant-hi suport des de dins. Treballant de costat amb els creadors i partint de la premissa que és un bé cultural que si des dels poders públics no s'hi aposta seriosament acabarà caient en un pou de marginalitat empès pel fort poder del *mainstream* i la passivitat administrativa.